

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 10.

Rend és tüntetés.

Vörös csütörtöknek jelezték a tegnapi napot, de biz az nagyon zöldnek bizonyult. Annyi éretlenséget ritkán lehet egy csomóban látni, mint a mennyit tegnap a szociáldemokrata párt nagyobb dicsőségére egybegyűjtöttek.

Kezdjük a krónikát a rendőrséggel.

Van Nagyváradnak rendőrkapitánya. Van Nagyváradnak gyalog rendőrsége, lovas rendőrsége, legközelebb talán tüzérendőrsége is lesz, mert különben a főkapitány ur rendet tartani nem tud. Van Nagyváradnak tekintélyes helyőrsége, a mely mindenkor rendelkezésére áll a hatóságoknak. Szóval van Nagyváradnak mindene, a mi csak kell a rendhez, csak éppen rend nincs.

Tegnap bebizonyosodott, hogy hiába van nekünk teljes rendőri apparátusunk főkapitányostul, a polgárság személy- és vagyonbiztonságát nem védik meg.

Rend az, hogy néhány ember betör egy békés polgár üzletébe s a rendőrség védelem helyett azzal a jó tanácsossal szolgál: tessék becsukni az üzletet, ha jól akar?

Rend az, hogy a főkapitány magasztalja a tüntetők segítségére s ő maga zárja be a polgárok üzleteit?

A rendőrségnek a békés polgárok munkáját kötelessége védelmezni. És Nagyvárad rendőrkapitánya plakátokon figyelmeztette a dolgozó polgárokat, hagyják abba a munkát és ne ingereljék becsületet, szorgalmas munkájukkal — a dolgozókat!

Megáll az ember esze, a rendnek ilyen őrzését látva s köszönetet kell mondani a sztrájkolóknak önmérsékletükért. Csak egy néhány villamos kocsi ablakát verték be, csak a magyar hazát gyalázták, csak a magyar zászlót mellőzték sértően és a dolgozókat csak terrorizálták. Ettől a rendőrségtől akár agyon is üthették volna; miért nem csukta be a boltját, hiszen figyelmeztette a főkapitány ur!

Ellenben az egész ország tapsol a budapesti főkapitánynak, a ki a tüntetők jogát kitűnően tudta harmoniába hozni a

dolgozók jogával. Szabad tüntetni mindenkinek, addig a határig, míg másnak a jogait nem sérti s a tüntetés örve alatt nem szabad tömeges gyalázkodást, rombolást és »magánosok elleni erőszakot« elkövetni. A tüntetés jelszava nem oldja fel a törvények uralmát.

Budapestre iskolába mehetne némely rendőrkapitány, szívesen fizetnék a tandíjat. Boda Dezső megtudta védeni a magyar zászló becsületét, az egyes polgárok érdekeit, a munkának járó tiszteletet. Erre volna szükség az egész országban, mert ezért fizetjük a rendőrséget.

Egyébként a többi éretlenség, hogy katolikus pénzből élő jogtanár is oda állott a nemzetkázik közé, hogy Nagyváradon a szaktársak betiltották mindenütt a munkát, de kivételt tettek a szeszgyárakkal, csak a nap jelentőségét szállítják alá a megfelelő nivóra. Jogot a népnek — és kontingentált pálinkát!

Ettől még egész nyugodtan forog tovább a föld.

*

Andrássy nyilatkozatai.

A képviselők a tegnapi gyűlés előtt nagy számban tömörültek a folyosón. A legnagyobb csoport Andrássy Gyulát vette körül, akit Hódy Gyula kérdezett meg legelőször, hogy igaz-e, hogy az alkotmánybiztosítékok dolga rendben — van.

Andrássy Gyula: Igenis rendben van!

Kmetty Károly: Ez nagyon helyes és a jogfejlesztés szempontjából nagy haladást jelent.

Andrássy Gyula: a közigazgatási bíróság hatásköréről beszél. Ez a törvény annyira ki fogja terjeszteni hatáskörét, hogy még a katonai kérdésekben is a legfelsőbb fórum lesz (például behívásoknál) de halasztó hatálylyal nem fog bírni. Az európai jogtudomány követezése szerint ez a kiterjesztése a közigazgatási bíróságnak legteljesebb haladás úgy: hogy Magyarország vezetni fog a külföldi államok előtt. Ez egy oly javaslat, melyet vagy egészében kellett elfogadni, vagy sehogy.

Kmetty: Igaz-e, hogy a trónörökös járt közbe?

Andrássy: Igaz!

Kmetty: A trónörökösöt nem volna szabad minduntalan bántani.

Andrássy: Bizony nem, nagy köszönettel tartozunk mi neki.

A választói jogról Hinkásy kijelentette, hogy azonnal benyújtja, mihelyt teheti. Teljesen tisztában vele nincs, szüksége ankettra a választói jog gyakorlása decentralizált lesz. — Körjegyzőségeinkint vagy községeinkint meg fogja még hallgatni a közigazgatási bizottságokat, hogy a közgyűlések hangulatáról is tájékozódjék és 1909. őszén fog életbe lépni az új választási terv.

Szabó István kérdésére, hogy csakugyan oly beteg-e a király mint híresztelik, azt felelte Andrássy, hogy nem beteg, csak fáradt. Bizonyítja, hogy őt is egy órai kihallgatáson fogadta és jókedvű volt.

A Ház ülése.

Sűrű padsorok előtt nyitotta meg Fusth Gyula az ülést. A nyári szünet után üdvözölte a képviselőket, azon óhajításának adott kifejezést, hogy a nagy kérdéseket a haza üdvére és közmegelegedésre oldják meg. (Éljenzés.)

Bejelent, hogy Mezőfi sürgős interpellációt jelentett be az általános választói jog ügyében. (Kiáltások, nem kell, abucg), de mivel ő nem találta ezt sürgősnek, megtagadta előterjesztését (éljenzés.) Mezőfi azonban azt kérte, hogy a Ház véleményét kérdezze meg, ő tehát megkérdi a Házat, hajlandó-e megadni az engedélyt. (Zajos kiáltások, nem, nem, mig a nemzetiségek igen.) Az elnök szavazatra teszi a kérdést és a Ház, a nemzetiségek soraiban Dobrosszláv és Sándor Pál kivételesen ellene szavaznak.

Wekerle miniszterelnök bejelent, hogy holnap királyi kéziratral berekesztik az első ülészet és megnyitják a másodikat, mire az elnök a holnapi ülést déli 12 órára tűzi ki, ezzel az ülés véget ért.

Városi közgyűlés.

Amíg a szociálista munkások a Rhédey-kertben gyüleseztek s mulattak, a város törvényhatósági bizottsága izzadt a közgyűlésen. Lassankint összeverődtek a városatyák s este fél hét óráig le is tárgyalták a kitűzött ügyeket.

Itt-ott pedig csinos viták kerekedtek. Egyik-másik dolognál le is szavazták a tanácsot. Leghosszabb vita kerekedett a közgyűlés termének átadása körül, felolvasások tartására.

Sz. Kocsis János

katonai és polgári szabó, Rákóczy-ut Orsolya apácák zárdája alatt. 230

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű uri közönséget, hogy megérkeztek a legszebb őszi ujdonságok, amik csak szövetekben kigondolhatók; nálam készülnek a legszebb és legjobb egyenruhák, ugyszintén polgári öltönyök igen sikkes szabással egyszersmind üzletemben készülnek uri alsó kelengyék a legfinomabb köpper rumburzi és angol zefirekből mérték szerint bámulatos pontossággal. Kiváló tisztelettel Sz. Kocsis János.

A többség odaadta a termet a társadalomtudományi társaságnak, de kimondották azt is, hogy minden kultúregyletnek átsszolgáltatják, ha kéri.

Nagyváradon pedig van annyi egyesület, hogy akár állandóan elfoglalják a dísztermet. És ez nem jelentéktelen dolog az egyesületek pénztárára sem, mert megtakarítják a fűtést és világítást.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnököl.

Jelen voltak:

Rimler Károly, dr. Istvánffy István, Juricskay Barnabás, Komlóssy József, Lukács Odón, Dus László, Sztarill János, Szántó Lajos, dr. Baróthy Akos, Kőszeghy József, Ragány János, Markovits Sámuel, dr. Bozóky Alajos, dr. Döry Ferenc, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, dr. Kazay Kálmán, dr. Konrád Márk, Kiss Dávid, Mezey Mihály, dr. Pácz Sándor, dr. Stokker József, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, Beckay Lajos, dr. Berkovits Ferenc, Czeglédy Sándor, Czeglédy Jeremiás, Cser János, Déry János, Köblös Ferenc, dr. Radó Ignác, Schwartz Izidor, Sulyok István, dr. Vucskics Gyula, Weisz Károly, Feldman Izidor, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Lövenstein Zsigmond, dr. Tóth Ferenc, Weisz Ernő, dr. Bárdos Imre, dr. Grósz Menyhért, Huzella Gyula, Ince Lipót, Kiss Elek, dr. Kurländer Ede, Lewitter Miksa, dr. Moskovits József, ifj. Moskovits Mór, Moskovits Farkas, dr. Munk Béla, Pekanovits Imre, Plesz Aron, Rendes Vilmos, Rendes Szidor, Ternyei Antal, dr. Várnai Ferenc, Wégnér Odón.

A közgyűlés megnyitása után előterjesztették a közigazgatás múlt havi állapotáról szóló polgármesteri jelentést, amelynek főbb adatait már közöltük. A jelentést tudomásul vették.

A v.-velencei közbirtokosság kérelmére a tanács az egyes irattári aktákat nem akarja kiadni. A kérelem elutasítását javasolja a tanács.

Dr. Adorján Emil helyteleníti a tanács eljárását, amely jellemzi a mi közigazgatásunkat. Utasítsák a tanácsot, az iratokat adják ki.

A többség a tanács javaslatát ellenében Adorján Emil indítványát fogadta el.

Somogyvármegye átiratát az egy gyermekrendszer megakadályozása tárgyában — hasonló felirattal támogatják.

Jásznagykunszolnok vármegye közönségének átiratát a gazdasági érdekképviselet szerzése tárgyában, tudomásul vették.

Pancsova és Pécs városok közönségének átiratát a városi tisztviselők és alkalmazottak fizetésének állami támogatással leendő rendezése ügyében hasonló szellemű felirattal támogatják.

A városi tanács előterjesztést tett a házipénztári költségvetés egyes tételeinél jelentkező hiteltülfeladás ügyében. A főszámvéző azt javasolta, hogy pótlólag vettessék ki ez évre még 5 százalék közköltséget. A városi tanács azonban, a pénzügyi szakbizottság véleménye alapján, nem a pótlólagos feladásra, hanem azt javasolja, hogy az egyes rovatoknál mutatkozó hiányt a többi rovatoknál elért megtakarításokból és bevételekből fedezzék, vagy a ez nem fedezi, az 1908. évi költségvetésben gondoskodják arról.

A tanács javaslatát elfogadták.

A városi tanács jóváhagyási záradékkal leendő ellátás végett bemutatta az általános csatornázás kiegészített terveit.

Dr. Berkovits Ferenc megpótolja a javaslatot azzal, hogy a tervek sürgős jóváhagyását kérje a város a minisztertől.

A tanács javaslatát Berkovits pótlásával elfogadták.

A város jövőjére nagyfontosságú kérdést, a Párizs-patak rendezését terjesztette elő a tanács. E szerint Olaszi városrész teljesen meg lenne mentve a rakoncátlan pataktól, amely valóságos bacillus fészek. A terv szerint a vasut töltés alatt levő patakhidról beoltozás alá kerülne a patak a Sztaroveczky-utcán vezetettnek a Nagyhidnál a körörszbe. A patak medre helyén kellő vonalban utcák jönnének, miáltal a szomszédos telkek mind utcavonalat nyernének s ezáltal értékük természetesen emelkednék. Éppen ezért méltányos és igazságos, hogy az összes érdekelt arányosan hozzájáruljanak.

A tanács javaslatát s a terveket elfogadták.

A város árlejtést hirdetett a sertésvásártér és az ősi posta között építendő sertéshizláló telep elkészítésére. A megtartott árlejtésen Rendes Vilmos építész adta be a legelőnyösebb ajánlatot, 11,5 százalék engedménnyel. A városi tanács Rendes Vilmos ajánlatát ajánlja elfogadásra, a telep bérletére pedig Pesthy Bélával kössék meg a szerződést.

A tanács javaslatát elfogadták.

A városi átiratási díj szedéséről szóló szabályrendelet érvénye ez év végén lejár. A tanács javasolta, hogy a szabályrendelet érvényességét további tíz évre hosszabbítsák meg s ez irányban intézzenek felterjesztést a miniszterhez.

Dr. Hoványi Géza tekintettel arra, hogy a szabályrendelet oly dolgokat is tartalmaz, amelyek reformálni kellene, hogy a tanács ilyen irányban dolgozza azt át.

Dr. Berkovits Ferenc minden halasztást ellenez, mert a dolog sürgős, de tényleg igazítani kellene. A főispán ilyen értelemben tette fel a kérdést.

Kinos incidens.

Ezután kinos incidens történt.

Dr. Hoványi Gyula nem akart szólani, mert nem ismeri az előterjesztett szabályrendeletet, a főispán azonban nem engedte szólani, mert már kihirdette a határozatot.

Dr. Hoványi Gyula nem hallotta a kérdés feltevését sem. Ezért akar a tárgyhöz szólani.

Itt azután éles szóvita volt a főispán és dr. Hoványi Gyula között, aki koalíciós önkénykedésnek mondta a főispán eljárását, majd mikor a főispán megvonta a szót rendreutastotta és széksértéssel fenyegette Hoványit, az vissza vágta:

— Tessék! Azért nekem van igazam!

A főispán erre felhívta a városi főügyészt, hogy tegyen indítványt dr. Hoványi Gyula ellen széksértésért.

Dus László kijelentette, hogy dr. Hoványi Gyula beszéde elején nem volt a teremben, később pedig nem hallott sértő kifejezést.

Ezzel ezen kellemetlen kérdéssel áttértek az ügyek további tárgyalására, de a jelenlévőkön látszott, hogy mily kellemetlenül érintett mindenkit az a kinos incidens, amely mindkét részből rosszakarat nélkül, de némi heveskedésből keletkezett.

Egyik későbbi tárgynál azután megtalálták a kellő formát, amelylyel a kinos ügyet elintézték.

Glac Antal főispán szólalt fel az elnöki székből. Előbb sajnálatos incidens történt az elnök és egy olyan bizottsági tag között, aki hosszú idő óta mindig a közérdeket és közjót szolgálta a törvényhatóságban. Feltételezi, hogy az önkény kifejezés és a kinos vitaközlés egy percnyi heveskedésből eredt, de nem akarta az elnöki szék méltóságát sérteni. Mielőtt az ügyészt felhívna a széksértési indítvány megtételére, módot akar nyújtani az illető törvényhatósági

tagnak, hogy megfelelő elégtételt adjon. (Helyeslés.)

Dr. Hoványi Gyula: 10 éve tagja a törvényhatóságnak, e tisztséget nem kereste, sőt sokszor ott akarta már hagyni a törvényhatóságot, mert sok kellemetlensége volt azért, mivel ilyekezett az igazságot védeni. A mai incidens abból keletkezett, hogy a kérdés feltevése előtt akart szólani, de az elnök ezt nem engedte meg. Ez rendkívül rosszul esett neki éppen az új rendszerben, amelyhez ő is segített egy kavicsot hordani s éppen annak a férfunak a részéről, aki az új rendszerben az igazságot képviseli. Kijelenti végül, hogy mindig a legnagyobb tisztelettel viseltetett a törvényhatóság és az elnöki szék iránt.

Glac Antal főispán azt fejtegeti, hogy Hoványi Gyula a kérdés feltevése után akart szólani s ezért nem engedte meg a felszólalást. Mindig igazságosan járt el mindenkiel szemben. (Éljenezs.) Dr. Hoványi Gyula kijelentése folytán kéri, hogy járuljon hozzá a közgyűlés miszerint az ügyész a széksértési indítványt ejtse el.

Dr. Hoványi Gyula nem akar szószárhogató lenni, de a maga igazolására megjegyzi, hogy akként fogta fel Berkovits és Hoványi Géza felszólalását, mintha ellentétes lett volna. Ha nem így volt, csak ő fogta fel rosszul.

A tanács javasolta, hogy a város mondja ki egy városi tápszer- és vegyvizsgáló intézet felállítását s egy vegyész állás szervezését; továbbá írjon fel a város a földmívelésügyi miniszterhez a nyilvánossági jog és az ezzel járó állami támogatás iránt.

A tanács javaslatát változatlanul elfogadták.

A Pece-hidja.

Az Ősi vasut Rhédey-kerti Pece-hid lebontása ügyében a tanács javasolta, hogy adják ki az ügyet a polgármesternek, mint I. fokú vízjogi hatóságnak.

Balogh Döme helyteleníti a javaslatot. A polgármester tévedt, mikor azt állította, hogy a kulturmérnöki hivatal megfelelőnek találja a hidat. A kulturmérnökség azt mondta, hogyha kiépítik a Pece rendezését, árvíz nélkül megfelelő a hid a víz levezetésére. A szerencsétlenséget nem kell bevárni. Soha nem tudni, mikor jön a veszedelem. Intézkedjenek, hogy mielőbb megfelelő hiddal cseréljék ki a mostanit.

Rimler Károly a vízjogi törvényből mutatja ki, hogy a tanács javaslatát helyes.

Stokker József elfogadja a tanács javaslatát, de kéri, hogy a polgármester újból s határozott véleményt kérjen a kulturmérnöki hivataltól, arra nézve, hogy áradást le tud-e vezetni a hid. Ezen újabb vélemény alapján hozza meg határozatát a polgármester.

Balogh Döme most már elfogadja a tanács javaslatát.

Kőszeghy József főmérnök azt igyekezett bizonyítani, hogy nem a hid, de a Pece medre szűk.

A tanács javaslatát elfogadták.

*

Jakab Joachim a külterületen szándékozik építeni, de a tanács az engedélyt nem adta meg. Felelősség folytán került az ügy a közgyűlés elé.

Dr. Hoványi Gyula a felelősség mellett szólott.

A közgyűlés a polgármester indítványára a szépsézet bizottsághoz tette át az ügyet.

A nagyvárad jogakadémiánál felállítandó Mensa Academica céljaira a tanács évi 100 száz korona segélyt javasolt, azonban dr. Radó Ignác indítványára, dr. Bozóky Alajos, dr. Ho-

BARTA IMRE

szobafestő és mázoló

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-utca 29.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönség b. tudomására adni, hogy — szobafestő és mázoló műhelyemet — a mai kor igényeinek megfelelően berendezve megnyitottam. Elvállalok minden e szakba vágó festő munkálatokat; gyors, pontos és a legutányosabb kivitelben eszközölök. A n. é. közönség becses pártfogását kérve maradok tisztelettel: **BARTA IMRE** szobafestő és mázoló.

ványi Gyula és dr. Vucskics Gyula pártoló fel-
szólalásai után évi 200 koronát szavaz-
tak meg.

A régészegylet részére a tanács évi 300
korona segély megszavazását javasolta.

Rendes Vilmos semmit, Balogh Döme 100
koronát akart megszavazni, azonban dr. Hoványi
Gyula, Mezey Mihály és Glac Antal főispán
pártoló hozzászólása után a tanács javaslatát
fogadták el.

A nagyváradi alkoholelles munkásegylet
részére 100 korona segélyt szavaztak meg.

A »mi tudósok«.

A »Társadalomtudományi Társaság« a kö-
vetkező tételre is kérte 20 előadás céljaira a
városháza dísztermét. A tanács a kérelem eluta-
sítását javasolta.

Dr. Friedländer Samu támada a tanácsot
s a kérelem teljesítését indítványozta.

Dr. Hoványi Gyula rámutat, hogy minő ve-
szélylyel járna, ha a termet odaadnák, mert
akkor az összes kulturegyletek éppen olyan jog-
gal kérhetik. A városház terme a közigazgatás
céljaira épült. Már ha ritkán egy országos kon-
gresszus jön, ez becsületbeli dolog. Más helyi-
séget adjon a város egy egyesületnek.

Huzella Gyula a felolvasások szellemi érték-
két fejtegette, amit a hallgató a társaság fel-
olvasásain szerzett. Más itt a baj, pedig soha
az erkölcs és vallás ellen nem volt támadás az
előadásokon.

Sulyok István szintén a kérelem teljesítése
mellett szólott.

Balogh Döme a tanács javaslatát fogad-
ja el.

Dr. Radó Ignác a felolvasások hasznát
fejtegette s a tanács javaslatát fogadja el.

Dr. Vucskics Gyula rámutat, hogy a mult-
ban itt tartott felolvasásokon a vallás és a
hagyományok ellen bizony elég gyakran vol-
tak támadások. A tanács javaslatát pártolja, de
együttal indítványozza, hogy ha a társadalom-
tudományi társaságnak odaadják a termet, ak-
kor az összes más hasonló egyesületeknek is
adják oda, de kizárva a vallás és a magyar
nemzeti hagyományok ellen való támadásokat
az előadásokból.

A közgyűlés 13 szó ellenében 18 szóval
elvetette a tanács javaslatát s a kérelem telje-
sítés mellett kimondotta, hogy az összes kultur
egyesületeknek odaadják a termet, ha azt
kérlik.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

A szociálisták napja.

A fővárosban.

A szocialisták demonstrációja már a kora
reggeli órákban élénkké tette az utcákat. Az
élelmiszerüzleteket, vásárcsarnokokat a gondos
gazdasszonyok, a kisebb utcákat pedig a gyű-
lekezési hely felé siető vörös jelvényes mun-
kások és munkásnők lepték el. A kávéházak
ma hajnalban bezárultak és a poros redőnyök
kellő keretet adnak ennek a hiábavaló hű-
hónak.

Tíz óra tájban megindulnak a különféle
csoportok a főbb utvonalon.

Egyes csoportok piros sapkában, zeneszó-
val négyes sorokban vonultak föl.

A nagy menetbe a Rákóczi-uton a Károly-
köruton és a nyugati pályaudvarnál olvadtak
bele a kisebb csoportok. Mindez persze nem

történt csöndesen, éltették az általános válasz-
tói jogot, énekelték a munkás marseillest, de
rendzavarás nem történt.

*

A menet élén két lovasrendőr haladt, majd
ezután következett a szocialista banda, mely a
marseillest játszotta kegyetlen rosszul, majd
vagy kétezer vörös vászon, torna sapkás, mun-
kás következett, előttük két póznán széles fehér
szalagot vittek, ezzel a felirással: Eljen az ál-
talanos titkos választói jog! Más szalagokon ez
a felírás volt látható: »Le az osztályparla-
menttel, éljen a népparlament!« Ismét más
szalagon: »Jogot a népnek, hogy hazája le-
gyen!« A menet rendkívül hosszú volt. Az
egyes csoportok föl váltva énekelték, vagy élje-
nezték. Magyar nóta csak a munkásnők cso-
portjában hallatszott, akik szintén lehettek vagy
nyolcvan és az ablakokon, erkélyeken néző
hölgyek felé kendőiket lobogtatták, lelkesen
kiáltva:

— Szerbusz testvér! Eljen a testvériség!

A demokraták ablakaiból a Teréz-köruton,
Andrássy uton nemzetiszínű zászlók lengtek
ezzel a felirással: Eljen az általános választói
jog. A csoportok megéljeneztek ezeket a zász-
lókat.

A nagy menet, a melyben állítólag 50—
60 ezer ember vett részt, 12 óra előtt ért az
Aréna elé, ahol négy emelvény várta őket
megterhelve szólni kész vezérekkel.

A szociálisták küldöttsége a képviselő- házban.

A képviselőház előtti tér nem sokkal mu-
tatott külbomb képet mint más alkalommal. A
felvonuló munkás tömeg messzejárt a Ház
tájékától és a rendőrség csak azokat engedte
a Ház közelébe, akik belépti jeggyel voltak
ellátva. Háromnegyed 11-kor érkezett a mun-
kások 40 tagu küldöttsége Garbay Sándor és
Bokányi Dezső vezetése alatt, akik számos
képviselő és újságíró kíséretében bevonultak az
elnöki terembe, ahol Jusch Gyula csakhamar
szintén megjelent.

Garbay Sándor szólott a munkások ne-
vében.

— Ma, ugymond, több százezer munkás
letette a szerszámot és ők érzik, hogy ezért
felelősség terheli őket. A történelem ítélőszéke
előtt állanak a testükért. De akarják, hogy a
ma beállást néma csöndben hallja meg mindenki
az ő követelésüket, az általános titkos válasz-
tási jogot. Ez után számadatokkal és statisztikai
adatokkal igyekszik bizonyítani, hogy a mun-
kásság nem tud megélni, nyomorban kell el-
pusztulnia, a törvényhozás nem gondoskodik,
sem közegészségügyileg, sem kulturailag a
munkásság sorsán, ki kell vándorolnia ez or-
szágból. Ezt akarják megváltoztatni, ezért akar-
nak az osztályparlament helyébe népparla-
mentet. Tiltakozik az ellen, hogy őket felfor-
gatóknak nevezzék, ők az ország függetlenségét
és az önálló vámterületet követelik.

A kormány kötelezte magát az általános
titkos választói jog behozatalára. De már az

átmeneti időből, a két esztendőből 19 hónap
elmúlt, de csak pohárköszöntők hangzanak.
Ellenben sok olyan törvényt hoztak, amelyek
egyenesen a munkássága ellen valók.

Ausztriában már benn ülnek a szociálisták
a parlamentben és szemben állanak az elavult
magyar parlamenttel. Nem nehéz kitalálni, hogy
a jövő küzdelemben melyik lesz győztes. Bead-
ják kérvényüket kérvén, hogy az elnök juttassa
a Ház elé.

A szociálisták szónoka az egész beszédet
egy előre leirt lapról olvasta fel, agresszív hang-
jával nem kis föltűnést keltett.

Jusch Gyula elnök átvette a kérvényt és
azt felelte, hogy kötelességszerűleg a képviselő-
ház elé fogja terjeszteni. Nem felelhet a fölöl-
vasás minden részére, de egy tiltakozást és egy
kijelentést tesz. Tiltakozom az ellen — ugymond
— hogy ez a törvényhozás nem teljesíti köte-
lességét. Aki figyelemmel kíséri és osztályérde-
kek nélkül való, az be fogja ismerni, hogy ez
a vád alaptalan, (Ugy van) minden ilyen táma-
dást visszautasítok. (Eljenzés).

A szociálisták az elnök e szavaira fészke-
lődni kezdtek és úgy, mint annak idején a
Kossuth Ferenc előtti küldöttség, közbeszóltak
az elnök beszédébe.

Jusch Gyula: Közbeszólásokra nincs szük-
ségem. Aki nem hallgatja meg türelemmel, az
távozzék.

Bokányi Dezső: A képviselő szekundálnak.

Jusch: Semmi szekundálásra nincs szük-
ségem.

Somogyi Aladár: De Bokányi urtól sem
fognak engedélyt kérni.

Egy incidens kellemetlen hatást tett a je-
len voltakra és a szocialista küldöttséget meg-
lehetős haragos megjegyzésekkel illették a je-
lenneltek, míg Jusch elnököt lelkesen élje-
nezték.

Jusch Gyula azután folytatta a beszédét:

— Kijelentésem pedig a következő: erős
meggyőződés, hogy a törvényhozás, a kor-
mány és a többség minden külső befolyás és
megfélemlítés nélkül megfogja találni az utat,
hogy a választói jog kérdését közmegele-
désre elintézi. A kérvényt a Ház elé fogja
terjeszteni. Ezzel Jusch sarkon fordult és ott-
hagyta a küldöttséget, amely lehűtve távo-
zott.

A keresztény szocialisták küldöttsége.

Tíz perc múlva egy kisebb nyolc tagu
keresztény szocialista munkás küldöttség tisz-
telgett az elnöknel, akiket Markos Gyula mu-
tatott be. Schödl Gyula, a vezetőjük szólott a
nevükben. Bár kevesen vannak — ugymond
— de meg fognak nőni, mint a mustár mag.
Nem a haza ellen, hanem azokért küzdenek
akik a hazában élnek (eljenzés). Ők is munká-
sok, de hazaszeretet él szívökben s bizalommal
jönnek az elnökhöz, hogy kívánságaikat előad-
ják és kérvényüket átadják. Jusch megköszönte
a bizalmat, kijelenti, hogy ez a parlament nem
osztályérdekeket szolgál, hanem mindenkinek

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kő-
faragó mester Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador stb.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi
siremlékekben. sirboltok s sirkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

— s i r k ö g y á r . —

Kolozsvár, Dézsma utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiók telepek: 179

Déva. Nagyszeben, Bánpatok.

javára dolgozik. Ezek után kezét fogott velük és távozott.

Nagyváradon.

Az az óriási készülődés, melyet az országos szociáldemokrata-párt [hetek óta kifejtett,] tegnap fejlődött ki teljesen, a szociálisták nagy napján.

A vörös csütörtök tegnap lefolyt úgy mint ahogy a többi hasonló gyülekező nap.

A demokraták feltűzve a jogtűket, vörös lobogóik alatt a főkapitány gyenge keze miatt még mindég sértő kifejezéseket használva, lázító jelmondatokat hangoztatva vonultak ki a Rhédey-kertbe, hol Mihelyi Lajos lugosi szociálista vezér, később Gyuriás János budapesti szociálista agitátor tartottak beszédeket.

Az egész napnak kimagasló eseménye a villamos kocsik ablakának beverése és Müller Salamon igazgató kiáltásai voltak.

Reggel a katonavárosi párt hat órákor kezdett gyülekezni a Templom-téren. Ekkor valamelyik demokratának eszébe jutott, hogy a villamos kocsik most fognak kiindulni az állomásról. Csakhamar a telep előtt volt a tömeg és fenyegető állást foglalt. Nem akarták kiengedni a villamos kocsikat.

Ekkor a legelsőnek induló kocsira Porjesz Sándor főkalauz lépett és megindította a kocsit. Nem mehetett ki a bejáraton, mert a tömeg elállta az utat. Porjesz erre revolvért rántott és a tömegnek szegezve azt, távozásra szólította fel az akadékoskodókat.

— Nekem kötelességem a kocsit kivezetni. Figyelmeztetek mindenkit, hogy aki hozzám mer nyulni, az halál fia, aki pedig a kocsit elé áll, elgázolom!

A felszólításra a tömeg nem mozdult, mire a főkalauz megindította a kocsit és a legnagyobb sebességgel rohant a tömeg felé, mely rémülten menekült a száguldó kocsitól.

Ez a kocsit sértetlenül ment el, az utána következő kocsikat azonban kövekkel dobálták meg. Megsérült 5 kocsit. Összesen 11 ablakot vertek be kövel. A kár 600 korona.

Az esetről értesítették a rendőrfőkapitányt telefonon, mire Gerő Armin személyesen jelent meg a helyszínen. A dobálás még ekkor is tartott. Sőt egy kő a villamos kocsit ablakait keresztül zúzva a főkapitány feje mellett repült el. Gerő Armin erre felszólította a tömeget a szétoszlásra, mire az a Templom-térré vonult.

A villamos kocsik közül a 17-es számú a Rákóczi-uton találkozott a menettel. A kiabáló tömegből egyszerre kő repült a kocsit felé és annak egy ablakát találta. A tettest látta Kelemen nyomozó rendőr, azonban nem tartóztatta le, mert egyik vezér felelősséget vállalt az esetről.

A kora reggeli órákban történt a Müller-féle cukrázda megtámadása is. Müller Salamon ugyanis nem zárta be a Szent László-téren levő üzletét, mire több szociálista megdobálta az épületet, majd az üzletbe hatolva követelték a bezárást. A követelés nagyon nagy haragra gerjesztette Müller Salamont, aki erős haragjában a következő harci kiáltással rettentette el a támadókat.

— Megfujtuk mindenkit, aki ide mer jönni!

Az üzletet Müller a szociálisták eltávoztatása után bezárta.

Jelentősebb mozzanat nem történt egész nap. A szociálisták a Rhédey-kertbe vonultak

és ott töltötték a napot este 6 óráig, amikor bevonultak a városba.

Délután öt órákor Szmazenka vasuti igazgató az összes alkalmazottnak szabadságot adott, mire a kocsivezetők az állomáshelyre vezették be kocsijaikat és elszéledtek.

A tegnapi nap folyamán az egész helyőrség készenlében volt. A rendőrség reggel hat órától teljesített szolgálatot.

Katonaság a várban, kaszárnyákban és a Markovits házban volt elhelyezve.

A vasutnál.

A magyar királyi államvasutak intézősége meg volt győződve róla, hogy a vasuti alkalmazottak nem fognak csatlakozni a sztrájkolókhöz, mindazonáltal bizonyosság kedvéért katonaságot kért védelmi szempontokból. Az államvasutak kérelmére három század vonult ki az indóházhoz.

Szerda este Haberland László pályafelügyelő szemléje alkalmával a nagyvárad—óssi-i vonalon a sínparakon tetemes kavics mennyiséget talált, amiből világosan az következtethető, hogy merényletet akartak elkövetni a vonat ellen.

Az esetről jelentést tett Haberland az állomásfőnököknek, aki Biharpuspökből csendőrséget kért. A biharpuspöki csendőrség kivezényelte a csendőrséget, mely egész éjjel őrizte a pályát.

A vidéken.

Nagyszalontán a szociáldemokraták a Mezőfistákkal karöltve mintegy 500-an felvonulást rendeztek. Itt Rozvány tartott beszédet.

Nagy vasuti katasztrófa a fővárosban.

Két halott, husz sebesült.

Fővárosi tudósítónk jelenti: Nagy vasuti szerencsétlenség történt ma délben a fővárosban. A Soroksári-utig a dunai oldalon csupán egy vasuti sínpar bonyolítja le a Ferencvárosi pályaudvar teher forgalmát. Ez a sínpar a fegyvergyár előtt egy völgyvágásba vezet és a Csepel-ut előtt egy kiugró háztömb a kilátást egészen elzárja. Ma délben 12 óra 30 perckor indult ki a Ferencvárosi pályaudvarról a 2418. számú tehervonat egy waggon farakománnyal, két kocsit szénnel, két kocsit kavicsal és egy kocsit téglával. A fegyvergyár táján a völgyvágásba szaladt.

A tehervonat vezetője a völgyvágás miatt nem látta a töltésen Zimony felől közelgő 486. számú gyorsvonatot, mert az említett kiálló háztömb minden kilátást megakadályozott. Azonkívül az ut mindkét oldalról szabadnak volt jelezve, tehát nem is sejtették a két egymás ellen rohanó vonat a fenyegető veszedelmet.

A völgyvágást különben közepén egy fahid kötötte össze, mely a völgybe látást szintén gátolta. Közvetlen a völgyvágás nyílása előtt a gyorsvonat sipolt és lékezve bekanyarodott a völgybe. A tehervonat teljes sebességgel haladt a gyorsvonat ellen. Iszonyú csattanással rontott egymásba a két vaszörnyeteg és furódott egymásba, a kocsik pedig egymás tetejébe szaladtak éppen a fahid alatt.

Az egymásra torló teherkocsik a hidat összetörték, melynek gerendái a parázstartó

szikráitól lángra lobbantak. A gyorsvonat podgyáskocsija teljesen összetört és a következő másodosztályu kocsi kiesett a sinekről. Rémséges látvány következett ezután. Az utasok vértől borítva menekültek a kocsikból, akik pedig a szerencsétlenségnek szemtanúi voltak, robbanástól tartva, nem mertek közeledni a katasztrófa színhelyéhez, pedig a romok alól sikoltások és segélykiáltások hallatszottak. A szerencsétlenség színhelyére legelőször a közeli tüzeirlaktanyából egy század katonaság érkezett futó lépésben egy főhadnagy vezetésével. Csakhamar megérkeztek a mentők és tűzoltók is.

A tűzoltók mindenek előtt az égő fahid oltásába fogtak, míg a mentők a sebesülteknek nyújtottak segínyt. Ekkor már a fővárosban is szétszaladt a nagy szerencsétlenség híre, ahonnan temérdek kíváncsi ember tödült ki, úgy hogy a rend fenntartása végett katonai karhatalmat is igénybe kellett venni, mert a rendőrség maga nem győzte.

Mihelyt a tüzet lokalizálni sikerült, hozzáfogtak a romok szétszedéséhez. Mindjárt a gyorsvonat podgyáskocsijában megtalálták az első áldozatot, Pfahler Viktor főműhelyi lakatos szmelyében, aki Fülöpszállásról családja látogatására indult el a fővárosba. Alig vették ki a romok alól, meghalt. A másik halott Gzeitler Antal, a tehervonat mozdonyvezetője, akit a katasztrófa okozójának tartanak. A sebesültek száma eddigelé husz.

Délután 4 órákor a szerencsétlenség színhelyére érkezett Szerényi államtitkár és több mint egy óra hosszat időzött ott. A vasuti alkalmazottak állítása szerint még két alkalmazott hiányzik. A tehervonat vezetője még a romok alatt van, melyeknek eltakarításán 150 munkás dolgozik.

A forradalom.

— Gyorsfényképek. —

Apró, öklömnyi suszterinasok vonultak el előtem. Arcukról leritt a gyerek boldogsága, mikor nem kell dolgozni, hanem heceet lehet csinálni. Mentek szép sorokban a harcra s egyszerre harsányan felvisítottak:

— Jogot a népek!

— Éljen a forradalom!

— Nono — gondoltam magamban. Miből lesz a cserebogár! Ezeknek nadrágszj helyett forradalom kell? Egyik szembejövő barátomnak meg is mondtam a nézetemet. Nyomban ott termett egy rendőr.

— Ne tessék a népet sérteni.

— Micsodaa? Ki sértelte? És ki küldte magát ide? És mi köze van magának hozzám?

— Ne tessék okoskodni. Én a főkapitány utparancsára figyelmeztetek mindenkit, ne tegye ki magát a nép haragjának.

Azzal rámutatott az apró emberkére. A nép pedig ismét felsivított:

— Éljen a forradalom!

Odébb menve, nagyobb gyerekeket láttam négyes sorokban. Azokon is látszott a tétlenség öröme; hiába no, munka után édes a nyugalom és a tünnetés. Szakonkint csoportosultak és szakonkint osztották ki a munkát. A munka pedig szidás volt.

A cipészek megfenyegették a nadrágosokat:

— Le az urakkal!

Bizonnyal az fájt nekik, hogy nem végig cipőben járnak.

A cseléd szaktársnők jelszava:

— Le a cselédnyuzó nagyságakkal!
Természetesen nagy nyuzás, mikor egy cseléd teljes ellátást és 25 koronát kap, pedig teljes-ellátásként egynapi munkájáért gyakran megérde-melne huszonötöt, de nem koronát.

Valamelyik szakma ezt intonálta:

— Le a dunaparti majomkretreccel!
Ezek attól féltek, hogy új álatkert készül a Duna partján s őket szerződteik.

A diszes menet élén két jól öltözött ur haladt. Megkérdeztem a barátomtól, hát ezek honnan kerültek ide? Barátom szavát elnyomta az ordítás:

— Le a csuhásokkal!
— Le a türelmetlen reakcióval!
— Le a vallással.

Kíváncsi voltam a diszes banda két primhegedűsére s még egyszer megkérdeztem barátomtól, mely szél fujta ezeket ide?

— Ezek, volt a válasz, a helybeli katolikus jogakadémia két tanára.

Valamelyik lapban nagy betűkkel kiszedve olvastam, hogy október 1C-én forradalom lesz, küzdelem az általános választó jogért.

Küzdelem? no ezt megnézzük.

Láttam becsukott boltot, szétkergetett piacot megállított villamos kocsit és szerényen meglapuló rendőrkapitányt, szóval abszolút téllenséget. Ugy látszik, a küzdelem igen nagy volt a munkaosztlón ellen, de diadallal járt.

Azon a pénzen, amelyet tegnap kidobtak Magyarországon az ablakon, a küzdő szak- és elvtársak bátran szobrot állíthatának kiváló nevezetességű elődeiknek, a legendás »küzdő testvéreknek«, — Mátyás király lustáinak *.

Előfizetési felhívás.

Komoly idők előtt áll Magyarország. Ez év őszén kezdi meg az országgyűlés azt a ciklust, amely minden valószínűség szerint fordulópontot fog jelenteni a magyar történelemben.

A kor szükségletei, a változott viszonyok parancsolólag lépnek elénk. A szociális kérdés zörget a kapukon s a félrevezetett tömegek felvonulásakor megremege a magyar föld. Viharok fenyegetnek s Magyarország minden hű fia aggódva tekint a jövőbe.

Ezt a vihart — nem lehet tagadni — jórészt a sajtó utján idézték fel. Ma már olyan erő rejlik a sajtóban, amellyel tömegeket lehet csatasorba állítani. A sajtó egyik része a magyar haza, a hit és a tisztesség ellen, a másik ez ősi erények mellett bont zászlót.

A tizenkettedik órában áll most a választás sora a magyar közönségen, melyik zászló alá akar állani?

Mondd meg, melyik lapot járatod és megmondod ki vagy. Olyan lapot járatsz-e, amelyik pellengére állítja az ősi erényeket s idegen jövevények zsebe érdekében lábbal tiporja apáink sírját? Olyat-e, amely betör családod szentélyébe s léha szenzációhajhászat kedvéért meghurcolja a magánéletedet, mételet csepegtet a fiatal lélekbe s vakmerően állít valótlanságokat? Olyat-e, amely a mai forrongó időkben az eszmék és az emberek salakját viszi a táborba a magyarság és a vallás ellen?

Mikor ilyen lapok vannak, akkor kétszeresen szükség van a hazafias keresztény sajtóra. Nemcsak fenn kell tartania az ősi erényeket, hanem az ellenséggel is kell viaskodnia.

Ez a csata nem megy hadsereg és fegyverek nélkül. Hadsereget és fegyvereket kerestünk az új negyedév kezdetén; nem magunkért, hanem az eszmékért, melyek zászlónkra vannak írva: a hitért, erkölcsért és magyarságért.

Lapunk előfizetési árai maradnak a régiek:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — — 4 *

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — — 5 *

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — — 6 *

A »TISZÁNTÚL« szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

* **Szent Erzsébet ünnepe.** Lélekemelő módon készül megünnepelni a régi magyar koronázó város és az egész magyar kath. egyház nagy szülőtte: *Arpádházi Szent Erzsébet* hét évszázados jubileumát. Az ünnepély fényét nagyban növeli, hogy ő Szentsége *X. Pius* pápa körlevelet intézett az egész magyar püspöki karhoz az ünnep méltó megünnepelése tárgyában; egyszer mind *három napos ájtatosság* tartását is engedélyezte, melyhez bucsuk fűződnek. E triduum november 16-tól 19-ig minden plébánia templomban, lelkipásztorkodással foglalkozó szerzetesek templomaiban és az Erzsébet-rendü szerzetesnőknél megtartható. A pozsonyi ünnepély sorrendjét tegnapelőtt állapította meg a bizottság dr. *Komlóssy* Ferenc pozsonyi nagyprépost elnökleite alatt. Eszerint 16-án délután ünnepélyes »Veni Sancte« lesz, ünnepélyes körmenet hozza a Szentnek ereklyéit a székesegyházból a Szent Erzsébet templomba és harmadnap ismét fényes körmenetben viszik vissza. Az ünnep napján, 19-én valamelyik érsek mondja a szentmisét a székesegyházban, az egyházi szónoklatot pedig dr. *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök mondja. A szentbeszéd után következik a kath gyermekotthon alapkövének megoldása, ugyancsak a székesegyházban. Akik a jubileum alkalmával templomot látogatnak, 7 évi, akik pedig a szentségekhez járulnak, teljes bucsuban részesülhetnek, épp úgy mint azok, kiknek az ott adandó pápai áldásban lesz részük. — Maga az apostoli király ő Felsege is jelen lesz az ünnepélyen. Adja Isten, hogy e ritka ünnep valóban nemzeti ünneppé is legyen és a lelkekben maradandó hatásokat hozzon létre.

* **Kinevezés.** *Glac* Antal főispán tegnap *Gyenge* Béla megyei ideiglenes napidíjas irnokot rendszeres napidíjas irnokká nevezte ki *Ermihályfalvára*.

* **Élet a Jogakadémián.** F. hó 9-én szerdán délelőtt a Jogakadémia ifjuságának segítő egyesülete népes és izgalmas gyűlést tartott: nevezetesen az elnöknek, *Raffay* Gusztávnak egyesek részéről ért támadásokért egyhangulag bizalmat szavazott; az elnököt: *Külley* Bélát — mivel az elnökkel és a gyűlés nagy többségével szembe helyezkedett — meghuk-

tatta s helyébe *Dániel* Lajost választotta meg egyhangulag. Azonkívül a gyűlés megalakította a választmányt és a »Mensa bizottságot« s legközelebb, ha a vidéki joghallgatók közül kellő számú jelentkező lesz, a »Mensa« meg is nyílik.

* **Megeyel fegyelmi választmány.** Biharmegye fegyelmi választmánya szerdán tartotta meg ülését. Az ülésen *Glac* Antal főispán elnökleite alatt jelen voltak *Papp* János, *Miskolczy* Ferenc dr, *Papp* Miklós, *Balogh* János. A fegyelmi választmány kisebb ügyekkel foglalkozott. Ezekben az ügyekben nagyobb részt felmentő határozatot hoztak, vagy pedig az alispán határozatát hagyták jóvá.

* **Rossz villamos kitérők.** A Kolozsvári-utcán lerakott villamos kitérő sinekre vonatkozólag a városi főmérnök most tette meg jelentését. Jelentésében a főmérnök azt adja elő, hogy az utóbb lerakott kitérők nem olyan anyagból valók, mint amilyen elő van írva, mert ezek sokkal gyengébbek. A főmérnök kéri, hogy a sineket az előírottakkal cseréljék fel.

* **A megye közbiztonsága.** A csendőrkerületi parancsnokság tegnap terjesztette be szeptemberi kimutatását a megyéhez. E szerint a múlt hóban előfordult 392 kihágás olyan, mely ki is lett derítve. Feljelentés történt 551 esetben. A kimutatásban a lopás van föltüntetve olyannak ami legtöbbször fordult elő. — Lopás 169 esetben történt. Ezt követi a testi sértések száma, mely 138 eset, majd a gyújtogatás mely 74 esetben fordult elő.

* **Keszthelyi ügye a törvényszéken.** A főispán értesítésére a királyi ügyész azonnal átírt a törvényszékhez, s értesítette a miniszter határozatáról. A törvényszék az értesítésre még a tegnapi nap folyamán meghozta határozatát, melyet át is tett az alispánhoz. Az értesítésben tudatja a törvényszék az alispánt, hogy Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző ellen indított bünvádi eljárást beszüntette. Az értesítésről tegnap referált *Balogh* János az alispánnak, aki a közigazgatási bizottsághoz fogja áttenni az ügyet további eljárás végett.

* **Megállóhelyet kérnek.** Szentandrás község képviselő-testülete kérelemmel járult a kereskedelmi miniszterhez, hogy a község megálló helyet kapjon. A község a hozzá tartozó pusztákkal együtt 1800 lelket számlál. Ez a nép azonban vasut nélkül a haladástól el van zárva. A község kéri, hogy az őssikóli vonatok az I. számú őrbáznál megálljanak.

* **Veszélyes hid.** A belényesi főszolgabíró tegnap jelentést tett az alispánhoz, hogy a belényes-tárkányi vicinális uton lévő hid oly rossz állapotban van, hogy azon a közlekedés életveszélyes. A főszolgabíró kéri az alispánt, hogy a hid javítására 200 koronát utaltasson ki.

* **A Rákóczi-úti villamos alépitmények.** Kőszeghy főmérnök tegnap jelentést tett a városnak, hogy a Rákóczy-uton, valamint a Bémer-téren levő villamos vezetékek alépitményei meg vannak lazulva annyira, hogy a vágányok mellett lévő aszfaltrészek folyton romlanak e miatt. A jelentésben kéri a főmérnök, hogy az épitményeket cseréljék fel.

* **A dekanyesdi iskola alapvagyon.** A dekanyesdi iskolát jelenleg ujonnan akarják fölépíteni, az épités költségei azonban még nincsenek teljesen rendezve. A községi jegyző ugyanis 6—800 korona iskola vagyont mutatott ki, de csak iratokból. A pénzről azonban azt sem tudja, hogy hol található fel. Jelentést tett a főispánhoz, mint a közigazgatási bi-

zottság elnökéhez ez ügyben. Jelentésében azt adja elő a jegyző, hogy ezelőtt mintegy 14—15 évvel az ottani urbéresek erdejének eladása alkalmával az iskolát megillető hányadrészt az eladó valahová letéteményezték, erről azonban a község levéltárában semmi adat sincs. A főispán felhívja most az alispant, miszerint utasítsa a számvevőséget, hogy kutasson utána vajjon tényleg létezik-e ilyen címen valami pénze Dekanyesd iskolájának vagy nem?

* **A villamos hálózat utófelülvizsgálata.** A kereskedelmi miniszter tegnap értesítette a várost, hogy a villamos városi vasut-hálózat műszaki utófelülvizsgálatát elrendelte s ennek megbontására október 23-ának délelőtt 9 óráját tűzte ki. A felülvizsgálatot dr. *Dubseky* Alfréd műszaki tanácsos fogja végezni.

* **A közös konyha közgyűlése.** A nagyváradai közös konyha tagjait felkérjük, hogy f. évi október hó 13-án vasárnap délelőtt 11 órakor a városház közgyűlési termében tartandó alakuló közgyűlésre megjelenni sziveskedjenek. A közgyűlés tárgyát fogja képezni: 1. A nagyváradai közöskonyha, mint szövetséget megalakulásának kimondása. 2. A szövetségi alapszabályok tárgyalása. 3. Elnök, igazgatóság, felügyelő bizottság és választmány választása. Minthogy a közöskonyha megalakulásának kimondása a tagok részére kötelezettség vállalással jár, szükséges, hogy a közgyűlésen a tagok mindnyájan megjelenjenek, mivel a közgyűlés határozatai a meg nem jelent tagokra is kötelezők lesznek. Az intézmény fenntartása céljából a tagok nejeinek közreműködése is nélkülözhetetlen, óhajandó, hogy a közgyűlésen a tagok nejei is részt vegyenek. Kelt Nagyváradon, 1907. évi október hó 2-án. A szervező bizottság nevében Molnár Gézáné, elnöknő. Bordé Ferenc, elnök.

* **Az iparkamara kisajátítási ügye.** Az új iparkamarai székház építése alkalmával a város a kisajátított területért 3072 korona 28 fillért kért. A kamara elfogadta a város által ajánlott jóval csekélyebb összeget, azonban reményét fejezte ki a felett, hogy a város Dúdek-utca rendezését mielőbb végrefogja hajtani.

* **A korosmák ellen.** A beéli járásból újabban egyszerre hat község hozott határozatot a korosmák vásár- és ünnepnapon való nyitvatartása ellen. Ezek a községek a következők: Nagymáros, Poklusa, Hodisel, Csontaháza, Kumáros, Szakács. A határozatok tegnap érkeztek meg a megyéhez törvényhatósági jóváhagyás végett.

* **Tolvaj cigány-leány.** *Gecző* Aladár honvédszázados vasárnap elveszítette tárcáját, melyben 360 korona hivatalos pénz és egy borítékban külön 170 korona saját pénze volt. A tárcát Grinzó Róza cigányleány megtalálta és tartalmát kivéve azt eldobta. A pénzzel Deésre szökött, hol testvére kis bögös. Ott fehérenmüt vásárolt Grimó Róza és e közben tartóztatta le a deési rendőrség. Deésről Máté Pál rendőrbiztos kísérte Nagyváradra a tolvaj leányt. A pénzből 245 koronát találtak meg nála, a többi már elköltötte. A rendőrség megindította ez ügyben az eljárást.

* **Lövöldözés az éjszakában.** Ma éjjel tizenegy órakor három kereskedő-segéd hazafelé igyekezett a Szacsavay-utcában. A 37-es számú ház elé érve egy tiz főből álló csoport megtámadta a békésen haladó fiatalembereket, akiket minden ok nélkül ütlegelni kezdtek. A megtámadott kereskedősegédek nem bírtak a túlerővel szemben s ezért az egyik fiatal ember revolverét rántotta elő és azzal többször a támadókra lőtt. A lövés zajára többen kiszaladtak a házakból s pár perc

alatt olyan tömeg kerekedett a verekedők körül, hogy szinte mozogni sem lehetett. Az eset után rendőr is jött a helyszínére, de már nem akadt dolga, mert az utonállók nyomtalanul eltűntek a tömegben. A megtámadott fiatal emberek még az éj folyamán jelentést tettek az esetről a rendőrségnek, mely nyomozza a vakmerő utonállókat, akik állítólag földmunkások.

* **Apró hírek.** Vaskóhi tudósítónk jelenti, hogy ott tegnap Goldstein Benő 4 éves Mátyás nevű fia az alatt az idő alatt, míg szülei magára hagyták egy forró levessel telt tálat rántott magára. A kis fiu oly súlyos sebeket kapott, hogy belehalt. — *Pörüljárt halász.* Brálkán tegnap délután Popa Tivadar többedmagával egy erdő irtástól dinamitot lopott és azzal halászni indult a körözsre. A dinamit felrobbanása után Popa a Körözsbe ment, hogy a megölt halakat összeszedje. E ténykedése közben a víz elkapta Pópát és oly erővel sodorta, hogy nem tudott menekülni, belefuladt a vízbe. — *Halálos burgonyasütés.* Elésdről jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap Horváth János Anna nevű leánya több hasonlókorú társával a mezőn tüzet rakott és burgonyát sütt. Eközben ruhája tüzet fogott, melytől oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy azokba még a helyszínén belehalt.

* **Elveszett** egy 500 koronáról szóló letéti jegy a Rákóczy-ut és a Széchenyi-tér környékén. A becsületes megtaláló a kiadóhivatalban a jegy beszolgáltatása ellenében illő jutalomban részesül.

* **Rendőri hírek.** Tegnap este Márton János rendőrnek feltűnt a Kálvária-utcán három fiu, akik fejkendőrt árultak. Mikor kérdőre akarta őket vonni a rendőr, ezek elszaladtak, mégis azonban Makrai Sándort és Ungváry Ferencet sikerült Mártonnak túőncsipni. — A náluk talált 2 drb. fejkendőre vonatkozólag azt adták elő, hogy Zöldfa-utcán egy kirakathól lopták. — *Széktolvajok.* Juhász Erzsébet valamikor Wallerstein F. butorkereskedőnél szolgált. Mikor a szolgálatból kilépett a kapukülcöt tartotta magánál s attól kezdve éjjelenként Juhász Rózával együtt rendszeresen lopták a székelt, míg nem most rajtavestettek. A lakásukon tartott házkutatás alkalmával még 4 drb. vadonatuj székelt találtak. Mindketten lezárattak s a nyomozás befejeztével a kir. ügyészséghez főgnak átkisértetni.

* **Találtak** egy karikagyűrűt. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrség I. emelet 7. számú szobában. Találtatott továbbá 11 darab kulcs és 1 drb. lakat karikára fűzve. Igazolt tulajdonosa a rendőrség I. emelet 12. sz. szobájában jelentkezze.

KECSKEMÉTI friss belőttek, cukrozott déli gyümölcs, különféle cukorka és mindennemű ideai csemege árut friss minőségben **PETROVICS MIHÁLY**, fűszer- és csemege üzletében Nagyvárad, Fő-utca kaphatók.

SZINHÁZ.

A hét műsora

Péntek: Sühanc.
Szombat: Nap és hold.
Vasárnap: Vig Niebelungok. (Ujdonság.)

Bernát. Az első nagyszerű darabja volt ennek a szezonnak, Heltei Jenő fővárosi életképe, »Bernát«. A premiér csupa élénk kacagás, kifogyhatatlan jóleső vidámság között perdült le. Az igazgatóság ezért a »Bernát«-ot újból kitűzte a műsorba. Szombaton fogják adni másodszer.

A vig Niebelungok Nagy előkészületek folynak a kulisszak világában Strauss Oszkár operettjére, »A vig Niebelungok«-ra. Az egész

énekes személyzet nagy ambícióval és lelkesedéssel dolgozik azon, hogy a világhírű dalmű minden szépsége és kiválósága érvényre jusson a nagyváradai deszkákon is. Annyi bizonyos, hogy ez a darab igénybe is veszi a társulat minden művészi erejét. Szövegében és zenéjében olyan magas nivóju, előkelő és hatásos, hogy megérdemli a legtökéletesebb színrehozalt. Nemcsak belső értékében, hanem külsejében is pazarnak ígérkezik a »Vig Niebelungok«-vasárnapi bemutatója. Új jelmezekben, új öltözetben jelennek meg előttünk a germán mitológia hősei.

TÁVIRATOK.

A király beteg?

Budapest, okt. 10. Ma délben az a szenzációs hír terjedt el Bécsből annak kapcsán, hogy a király tegnap nem fogadta Wekerlét kihallgatáson. hogy a király 39 fok lázban van s az orvosok csak azért nem fektetik ágyba, mert attól tartanak, hogy élemedettebb ember letérek tüdőgyuladást kap. Mint hivatalos helyről jelentik, a hír ebben a formában nem felel meg a valóságnak. A király szeptember utolsó hetében szerzett hülése miatt náthában, rekedtségben szenvedett, a köhögős is ingerelte, Wekerle nem fogadásának azonban a király pihenése az oka, melyet orvosai tanácsoltak.

NYILTTÉR.

Sürgős értesítés!

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a jelenleg Bémer-téri bódében levő **Kobrak-féle cipőraktár teljesen feloszlik** és az összes raktáron levő cipő árukat minden elfogadható árban elárusítjuk.

Minthogy ilyen kedvező alkalom csak ritkán kínálkozik, kérjük a n. é. közönséget, hogy bevásárlásait mielőbb eszközölje, míg a készlet tart.

Teljes tisztelettel:

Eigner Ede és Társa.

Berendezés eladó. — Telefon szám 695.
Csak november 1-ig.

KÖZGAZDASÁG.

A tenkei vásárok. A kereskedelmi miniszter tegnap értesítette a megyét, hogy Tenke vásár napjait kérelmükre március, június, szeptember és december negyedik hétfőjére tűzte ki. A község azon kérelmét azonban, hogy a vásárok a nagyváradai országos vásárt követő héttől legyen megtartva, nem teljesítette a miniszter.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.

Részvénykicszerelési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyváradi kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 rttól szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára felemlt új részvényre lesz kicszerelendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, nyeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, az összes még le nem járt szelvényekkel együtt a f. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztáránál rövid uton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megteendő új és a kellő szelvényekkel ellátott részvényeket f. évi december 15-ét követően ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kívánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytökének telemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyeztek, tisztelettel kérjük, hogy szintén f. évi október 15-ig méltóztassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenkint mely névre kívánják kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények osztatlanok s így a részvény csak egyének, bejegyzett cégek, részvénytársaságoknak, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat.

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, diszmű- és butor
asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerárak berendezését a legkitünőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását, fényezését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára, ezért is kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bizalommal felkeresni kegyeskedjenek, egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

228

Hirdetések

felvételnek
a lap kiadóhivatalában.

Butor kiállítás.

az Első Nagyvárad Műbutor-gyárban
Fő-utca Guttman-házban

Kádár fűszerüzlet mellett

Az egész emeleten teljesen berendezett szobák, hálószobák keményfából 320 koronától, ebédlők 380 koronától, salónok 460 koronától.

Zongorák, pénzszekevények és mindennemű berendezési tárgyak.

Szigoruan szabott saját gyári árak.

Vidékre kívánatra költségvetést vagy utazómat teljes mintákkal saját költségemre küldöm.

Szives megkeresést kér

Büchler Márton, butorgyáros.

Fűzlet és iroda: Fő-utca, Guttman-ház. Fiók-üzlet: Szent László-tér, 200 Holdas-templom mellett.

Gyár: Menház-utca 3. Telefon: 421. 626.

Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve

kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigoruan lelkismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248. 1-200.

Muschong-buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. l. fon 18. sz.

Nem kell kékkő, Garantált Vetőmagcsáva — készen, poralakban kapható

Mezey János és Társa

fűszer- és csemege-kereskedése

Nagyvárad, Szent-László-tér.

Az őszi idény közeledtével, dúsan elláttuk üzletünket a legjobb fűszer- és csemege-árakkal, minélfogva téli bevásárlásokra üzletünk a legalkalmasabb.

A legolcsóbb bevásárlási forrás, pontos és figyelmes kiszolgálás mellett

Bornymó zsákok minden nagyságban.

226

Telephon szám 249.

Tisztelettel

Mezey János és Társa,

NAGYVÁRAD, Takarékpénztári épület.

Legfinomabb salon petroleum 1 liter 16 kr.

Urmós ágyhoz szükséges anyagok.

Naponta friss tea-vaj egynegyedkilo 33 kr.

Ép most jelent meg!!

Sebő Imre könyv- és papir-kereskedésében

kapható Nagyváradon:

REPERTÓRIUM

Dárday Sándor igazságügyi
törvénytárból
Zsebben hordható Teljes törvénytár egy kötetben.

Az összes fontos törvények gyűjteményes kiadása zsebalaku egy kötetben.

Dárday Sándor: Igazságügyi Törvénytára

A judikaturának feldolgozásával és a jogszolgáltatás adminisztrációjára vonatkozó összes rendeletek anyagának felölelésével oly terjedelmet öltött, hogy irodai használatra ugyan *nélkülözhetetlen kézi könyvtárul* szolgál, de *tárgyalások és utazások* alkalmával *vade-mecum* gyanánt nem használható. Ezért érezhető szükségét vélt kielégíteni a kiadó, amidőn *Dárday Sándor* Igazságügyi törvénytárból oly *repertóriumot* bocsájtott használatra, mely az *érvényben lévő törvények teljes szövegére* szorítkozik, oly külön e célból készült tipografikus kiállítással, amely lehetővé teszi azt, hogy a *gyakorlati életben* szükséges törvények kis könyvtár alakjában legyenek összefoglalva és *zsebkönyv* alakjában vademecumot képező *kézi könyvül* legyenek használhatók.

Dárday S. REPERTÓRIUM-a (Kistörvénytár) a köv. törvényeket tartalmazza:

Polgári törvényk. rendtartás.

Sommás eljárás. (1893: XVIII. t.-c.) — (Szabályzat) a lakbér felmondási ügyekben követendő eljárás. A polgári törvényk. rendtartás és sommás eljárás módosítása. (1907. XVII. t.-c.)

A fizetési meghagyásokról. (1893: XIX. törvénycikk.)

Kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról. (1877: XXI. t.-c.)

A végrehajtási eljárásról. (1881: LX. t.-c.) — A bírósági végrehajtókról. — (Szabályzat) a bírósági végrehajtók díjazása tárgyában.

Az örökösödési eljárásról. (1894: XVI. t.-c.) — Szabályzat az örökösödési eljárás végrehajtásáról.

A végrendeletek stb. aiki köteleiről. (1876: XVI. t.-c.)

Telekkönyvi rendtartás. — Erdélyi telekkönyvi rendtartás.

A gyámügyről. (1877: XX. t.-c.) — A női teljeskorúságáról. — Az 1877: XX. t.-c. módosítása és pótlásáról. (1885: VI. t.-c.)

A házassági jogról. (1894: XXXI. t.-c.) — (Bírói szabályzat) a házassági válóperekben követendő eljárásról.

A váltótörvényről. (1876: XXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a váltóügyekben követendő eljárás tárgyában.

Csödtörvény. (1881: XVII. t.-c.)

A kereskedelmi törvény. (1875: XXXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a kereskedelmi ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás. — (Szabályzat) a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás.

Áru- és értéktőzsde. — (Szabályzat) a tőzsdei választott bíróságnak eljárási szabályai. — Az ügyvédi munkadíjak. — Áruüzleti szokások. — Hajófuvarozási szokások. — Áruüzleti leszámolórend. — Értéküzleti leszámolás rendje.

Büntetőtörvénykönyv. (1878: V. t.-c.) — A kihágásokról. (1879: XL. t.-c.) — Uzsoratorvények. — A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetése (1880: XXXVII. t.-c.) — A sajtótörvény (1848: XVIII. t.-c.)

Bűnvádi perrendtartás. (1896: évi XXXIII. t.-c.)

Az esküdtbírókokról. (1897. évi XXXIII. t.-c.) — A bűnvádi perrendtartás életbeléptetése. (1897: XXXIV. t.-c.) — (Szabályzat) a közig. hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás.

FÜGGELÉK.

Az osztrák általános polgári törvénykönyv.

Dárday Sándor: Igazságügyi Repertórium

legkényelmesebb kis zsebalakban, a legfinomabb indiai papirosra van nyomva, közel ezer kéthasabos oldal terjedelemben öleli fel az a teljes törvényanyagot, melyre a jogászembernek landóan szüksége van. Kiállítás tekintetében páratlan a zsebkönyv s valósággal a grafikai ipar remeke.

A mű igen célszerű táskaalaku kötésben, a legfinomabb bőrbe kötve 14 koronáért kapható. — A könyvhöz egy nagyító üveg (lupe) is van mellékelve, mely a szöveg könnyebb olvasására használható.